

נילי זאנה שיעור 2

יצירת האדם במקרא ובתרבות המסופוטמית

ברא מושג שמיוחס רק לאלוהים
לאל יש את כוח הידע והאלמוות ולכן ב"קרב" שלו עם האדם הוא מונע ממנו את האלמוות

סיפורי המקרא בהשוואה לשני טקסטים

אתרחסון (Atra-hasis) **בריאת האדם והמבול**....נכתב 17-18 לפנה"ס.... היו אלים בכירים ואלים סוג ב ואלה היו צריכים לעבוד... אפילו קשה, ואז פורץ מרד והפתרון יצירת אדם שיעבוד במקום האלים הזוטרים. אבל חייבים להקריב אל – "קינגו... בדמו של אל מורד ברא" ..אז מה אפשר לצפות מהאדם .. במקרא מרוחו.. – כך יבראו 7 הזכרים ו 7 הנקבות.. מטיט ומדם האל.. ומהם מתחיל הסיפור האנושי .

ההבדל המשמעותי הוא 7 זוגות ולא זוג אחד שמשמעותו שכולנו מאותו מקור וכולנו שווים. וגם במקרא האל נושף בו רוח בתרבות עמי המזרח הקדום מטיט ודם האלים.

אדאפה.. נמצא בתל אל עמארנה..הגירוש מגן העדן . האל נתן את החכמה לבן האדם.. אבל בתוך העצות יש כאלה, למשל שלא לאכול ולשתות שם, ועל כן הוא לא יגיע לגן העדן יהפוך לאל ויזכה בחיי נצח ולאמוות

(בזמן מי נכתב **אתרח'סיס : סיפור המבול הבבלי** ..?? **תוכלת-נינורתה הראשון** או . **תוכלת-נינורתה השני** .)

בבראשית פרק א האדם נברא בסוף - מתוך כאוס ימי, וב"צלם אלוהים", והוא המלך על כל שאר היצורים ועל העולם. אלוהים יוצר אדם אחד, זכר ונקבה ועל כן גם אלוהים זכר ונקבה "בצלם אלוהים"

יש לשים לב ללשון הרבים ... נעשה אדם .. בלשון רבים, מיוחס לרובד הכוהני

וגם להטיות .. אד אדם אדמה... אדום..

כו ויאמר אלהים, נעשה אדם בצלמנו כדמותנו; וירדו בדגת הים ובעוף השמים, ובבהמה ובכל-הארץ, ובכל-הרמש, הרמש על-הארץ. כז ויברא אלהים את-האדם בצלמו, בצלם אלהים ברא אותו: זכר ונקבה, ברא אתם. כח ויברך אתם, אלהים, ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את-הארץ, וכבשה; וירדו בדגת הים, ובעוף השמים, ובכל-חיה, הרמשת על-הארץ.

גם בתהילים.. ח'.. ה'

ה מה-אנוש כי-תזכרנו; וכן-אדם, כי תפקדנו.
ו ותחסרהו מעט, מאלהים; וכבוד והדר תעטרהו.
ז תמשילהו, במעשי ידיך; כל, שנתה תחת-רגליו.
ח צנה ואלפים כלם; וגם, בהמות שדי.
ט צפור שמים, ודגי הים; עבר, ארחות ימים.
י יהוה אדנינו: מה-אדיר שמך, בכל-הארץ.

וביחזקאל א

כו וממעל, לרקיע אשר על-ראשם, כמראה אבן-ספיר, דמות כסא; ועל, דמות הכסא, דמות כמראה אדם עליו, מלמעלה. כז וארא כעין חשמל, כמראה-אש בית-לה סביב, ממראה מתניו, ולמעלה; וממראה מתניו, ולמטה, ראיתי כמראה-אש, ונגה לו סביב. כח כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם, כן מראה הנגה סביב-הוא, מראה דמות כבוד-יהוה; ואראה ואפל על-פני, ואשמע קול מדבר.

לעומת זאת בבראשית פרק ב האלוהים יוצר את כל העולם, צמחיה, חיות, אדם ובסוף אישה.. יצירה מתוך כאוס מדברי .. לוקח חומר מהאדמה.. לעבוד את אדמת האל.. האישה עזר כנגדו.. יש חוקרים שסבורים שזה טקסט יותר עתיק

א ויכלו השמים והארץ, וכל-צבאם. ב ויכל אלהים ביום השביעי, מלאכתו אשר עשה; וישבת ביום השביעי, מכל-מלאכתו אשר עשה. ג ויברך אלהים את-יום השביעי, ויקדש אתו: כי בו שבת מכל-מלאכתו, אשר-ברא אלהים לעשות. {פ}

ד אלה תולדות השמים והארץ, בהבראם: ביום, עשות יהוה אלהים--ארץ ושמים. ה וכל שיח השדה, טרם יהיה בארץ, וכל-עשב השדה, טרם יצמח: כי לא המטיר יהוה אלהים, על-הארץ, ואדם אין, לעבד את-האדמה. ו ואד, יעלה מן-הארץ, והשקה, את-כל-פני האדמה. ז וייצר יהוה אלהים את-האדם, עפר מן-האדמה, ויפח באפיו, נשמת חיים; ויהי האדם, לנפש חיה. ח ויטע יהוה אלהים, גן-בעדן--מקדם; וישם שם, את-האדם אשר יצר. ט ויצמח יהוה אלהים, מן-האדמה, כל-עץ נחמד למראה, וטוב למאכל--ועץ החיים, בתוך הגן, ועץ, הדעת טוב ורע. י ונהר יצא מעדן, להשקות את-הגן; ומשם, יפרד, והיה, לארבעה ראשים. יא שם האחד, פישון--הוא הסבב, את כל-ארץ החוילה, אשר-שם, הזהב. יב וזהב הארץ ההוא, טוב; שם הבדלח, ואבן השהם. יג שם-הנהר השני, גיחון--הוא הסובב, את כל-ארץ כוש. יד ושם הנהר השלישי חדקל, הוא ההלך קדמת אשור; והנהר הרביעי, הוא פרת. טו ויחן יהוה אלהים, את-האדם; וינחהו בגן-עדן, לעבדה ולשמרה. טז ויצו יהוה אלהים, על-האדם לאמר: מכל עץ-הגן, אכל תאכל. יז ומעץ, הדעת טוב ורע--לא תאכל, ממנו: כי, ביום אכלך ממנו--מות תמות. יח ויאמר יהוה אלהים, לא-טוב היות האדם לבדו; אעשה-לו עזר, כנגדו. יט ויצר יהוה אלהים מן-האדמה, כל-חית השדה ואת כל-עוף השמים, ויבא אל-האדם, לראות מה-יקרא-לו; וכל אשר יקרא-לו האדם נפש חיה, הוא שמו. כ ויקרא האדם שמות, לכל-הבהמה ולעוף השמים, ולכל, חית השדה; ולאדם, לא-מצא עזר כנגדו. כא ויפל יהוה אלהים תרדמה על-האדם, ויטש; ויח, אחת מצלעותיו, ויסגר בשר, תחתנה. כב ויבן יהוה אלהים את-הצלע אשר-לקח מן-האדם, לאשה; ויבאה, אל-האדם. כג ויאמר, האדם, זאת הפעם עצם מעצמי, ובשר מבשרי; לזאת יקרא אשה, כי מאיש לקחה-זאת. כד על-כן, יעזב איש, את-אביו, ואת-אמו; ודבק באשתו, והיו לבשר אחד. כה ויהיו שניהם ערומים, האדם ואשתו; ולא, יתבששו.

בבראשית פרק ה האדם בדמות ה'...

א זה ספר, תולדות אדם: ביום, ברא אלהים אדם, בדמות אלהים, עשה אתו. ב זכר ונקבה, בראם; ויברך אתם, ויקרא את-שםם אדם, ביום, הבראם.

שמות ג' יש לאל דמות

ב וירא מלאך יהוה אליו, בלבת-אש--מתוך הסנה; וירא, והנה הסנה בער באש, והסנה, איננו אכל. ג ויאמר משה--אסרה-נא ואראה, את-המראה הגדל הזה: מדוע, לא-יבער הסנה. ד וירא יהוה, כי סר לראות; ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה, ויאמר משה משה--ויאמר הנבי. ה ויאמר, אל-תקרב הלה; של-נעליך, מעל רגליך--כי המקום אשר אתה עומד עליו, אדמת-קדש הוא. ו ויאמר, אנכי אלהי אביך, אלהי אברהם אלהי יצחק, ואלהי יעקב; ויסתר משה, פניו, כי ירא, מהביט אל-האלהים.

איוב י.. ט זכר-נא, כי-כחמר עשיתני; ואל-עפר תשיבני.

אדאפה הסיפור בספרות המסופוטמית על הגירוש מגן העדן כתוצאה מרכישת החכמה והידע .

בניגוד לבראשית.. ג

א והנחש, היה ערום, מכל חית השדה, אשר עשה יהוה אלהים; ויאמר, אל-האשה, אף כי-אמר אלהים, לא תאכלו מכל עץ הגן. ב ותאמר האשה, אל-הנחש: מפרי עץ-הגן, נאכל. ג ומפרי העץ, אשר בתוך-הגן--אמר אלהים לא תאכלו ממנו, ולא תגעו בו: פן-תמתו. ד ויאמר הנחש, אל-האשה: לא-מות, תמתו. ה כי, ידע אלהים, כי ביום אכלכם ממנו, ונפקחו עיניכם; והייתם, כאלהים, ידע, טוב ורע. ו ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה-הוא לעינים, ונחמד העץ להשכיל, ותקח מפריו, ותאכל; ותתן גם-לאישה עמה, ואכל. ז ותפקחנה, עיני שניהם, וידעו, כי עירמם הם; ויתפרו עלה תאנה, ויעשו להם חגרת. ח וישמעו את-קול יהוה

אלהים, מתהלך בגן--לרוח היום; ויתחבא האדם ואשתו, מפני יהוה אלהים, בתוך, עץ הגן. ט ויקרא יהוה אלהים, אל-האדם; ויאמר לו, איכה. י ויאמר, את-קלך שמעתי בגן; ואירא כי-עירם אנכי, ואחבא. יא ויאמר--מי הגיד לך, כי עירם אתה; המן-העץ, אשר צויתיך לבלתי אכל-ממנו--אכלת. יב ויאמר, האדם: האשה אשר נתת עמדי, הוא נתנה-לי מן-העץ ואכל. יג ויאמר יהוה אלהים לאשה, מה-זאת עשית; ותאמר, האשה, הנחש השיאני, ואכל. יד ויאמר יהוה אלהים אל-הנחש, כי עשית זאת, ארור אתה מכל-הבהמה, ומכל חית השדה; על-גחונך תלך, ועפר תאכל כל-ימי חייך. טו ואיבה אשית, בינך ובין האשה, ובין זרעך, ובין זרעה: הוא ישופך ראש, ואתה תשופנו עקב. {ס} טז אל-האשה אמר, הרבה ארבה עצבונך והרבה--בעצב, תלדי בנים; ואל-אישך, תשוקתך, והוא, ימשל-בך. {סז} יז ולאדם אמר, כי-שמעת לקול אשתך, ותאכל מן-העץ, אשר צויתיך לאמר לא תאכל ממנו--ארורה האדמה, בעבורך, בעצבון תאכלנה, כל ימי חייך. יח וקוץ ודרדר, תצמיח לך; ואכלת, את-עשב השדה. יט בזעת אפך, תאכל לחם, עד שובך אל-האדמה, כי ממנה לקחת: כי-עפר אתה, ואל-עפר תשוב. כ ויקרא האדם שם אשתו, חוה: כי הוא היתה, אם כל-חי. כא ויעש יהוה אלהים לאדם ולאשתו, כתנות עור--וילבשם. {פ}

כב ויאמר יהוה אלהים, הן האדם היה כאחד ממנו, לדעת, טוב ורע; ועתה פן-ישלח ידו, ולקח גם מעץ החיים, ואכל, וחי לעלם. כג וישלחו יהוה אלהים, מגן-עדן--לעבד, את-האדמה, אשר לקח, משם. כד ויגרש, את-האדם; וישכן מקדם לגן-עדן את-הכרבים, ואת להט החרב המתהפכת, לשמר, את-דרך עץ החיים. {ס}

אדם בחווה בגן עדן ומקבילתה סיפור האישה ותיבת פנדורה

לקריאה נוספת

[סיפור הבריאה הבבלי וההדים לו במקרא](#)

[הסיפור על אדפה וסופת הנגב. או: כיצד כמעט זכה אדפה בחיי נצח](#)

[צל, צלם, צלם אלוהים](#)

[על ההבדלים בין סיפורי הבריאה המקראיים והמיתוסים האזוריים](#)

[בריאת האדם במיתוסים של עמי מסופוטמיה](#)

[אשורבניפל.. עובד האלים.. נושא סל על ראשו](#)